

מסורת הש"ס

א) כלס פ"ג מ"א, ב) גע' ע"ה; א) ע"ז נב. כלס פ"הא ע"ה; ד) כלס פ"ג מ"א, א) וויקראלא, ו) גלס'בזיק פ"ג הי"ד, ו) גס פ"ו ה"ו, א) וע"ע מוס' ר"ה יט. ד"ה יהודה בן שמעון, ט) ג"ל ה"א, א) ע"י מל"מ פ"א מה"ל נגעים ה"ג, א) ג"ל מיטמאין, רש"ס שפ"א, א) א) שמיני פ"ו ה"ו, א) שמיני פרשה ח פ"ו, א) וע"ע חוש' חולין ד: ד"ה גזו ותוספות בסורות לת. ד"ה ה"ו, א) ג"ל מיטמאין, ר"ח סנהד, א) נד"ה לא ליטמאל, א) וטו: ד"ה אמו אטנאה, א) ג"ג מחאיו. רש"ס,

גליון הש"ס

גב' רבי נשתברו ים אדם הקנה: עיין הקדמ' דף ז"א ע"א נכש"י ד"ה ים לזס תקנה: שם עברו בהו ע"ב הכירא. לקמן דף מח ע"ב נדה דף ט ע"א:

מוסף רש"י

חזרו לטומאתן ישנה. וז"רסה עטילה ע"ו זב.)

תוס' ישנים

א) הא דלא חשיב כלי חרס כהדיהו משום ל"ד דכלי חרס מנמחל אפילו בלא שטמא א"י ל"ה משום דהנהו דחשיב מקבלי טומאה אפילו מגבן: ב) הא דעביד הכירא כפסוטי לא טפי מגבו משום דלחן כהירא לטאר טפי מגבו מפסוטי גלי כיון ש"ט לו בית קבול א' מחאיו:

ג) והא דלמר כבסיותו [לת]. טמח גבו לא נטמח חו"ט ה"ה דגבו נמי לא נטמח אלא אגד דקאמר נטמח חו"ט טמח גבו קאמר נמי נטמח גבו לא נטמח חו"ט והא דלא מקבל טומאה מגבו דלחן כהירא ג' בפ"ק דחולין [נה]. ממקד גמיר פתיל דטהור והא דקאמר כה"כ אגר פיל מה"ס אל חו"ט מחו"ט ולא מאיר אסתמחא היא דהא חו"ק דרשנין בפ"ק דחולין לה"שה מחאיו:

ד) ה"ה וע"כ א' אמי למעטי אלא גבו דלא מקבל טומאה על ידו כ"ו דלמר כהתפתל א' [זו]. אל הו"א מן הכירה ומן המור וכו' כ"ו והיטו אפילו להכניס כדלמר כר"ס העור והרעוב [ק"ה]: כ"ה ויהי ים לנחוט דהסם איירי בטומאת אובלי וכל שפך אגל בכלי חרס בט' לא יכניס:

רבינו הגנאל

ואקשינן א"ם ככלי מתכות הן יחזרו לטומאתן ישנה כו'. ושינין טומאה ישנה דרבנן וכי אחיותו להן רבנן טומאה בטומאה דאורייתא, בטומאה דרבנן לא אחיותו לחו טומאה. ואקשינן והא פשוטיותה דטומאה דאורייתא היא ובכלי מתכות ובכלי זכוכית שנינו פשוטיותן טהורין. ושינין עברו בהו רבנן הכירא ללמד כי אינן ככלי מתכות לכל מילי.

יציאות השבת פרק ראשון שבת

גפר. מין אדמה לצנה: **מיטמאין ומטמאין מאוירן**. נתלית טומאה באוירן נטמא מן האויר חזר ותלה אוכלין באוירן מטמאין את האוכלים ואע"פ שלא נגעו טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא^(א) ואפי' מלא חרדל שאין נוגע בדפנותיו אלא הסמוך לדפנות: **ומיטמאין מאחוריהן**. אם נכנס טומאה למוך אחוריהן מנחות במקום חקק בית מושבס כדרך שעושין לכלי עץ: ואין **מיטמאין מגבן**. דכתיב אל תוכו^(ב): **יש לזן סקנה**. להמיקן ולחזור ולעשותן כלים: **לטומאתן ישנה**. אם נטמאלו ונקצו וטהרו וחזר ועשה מהן כלים יחזרו לטומאתן להטעינן טבילה האול וכללי ממכות נינהו: **טהרו**. דאינס כלי: **חזרו לטומאתן ישנה**. לקמיה נע"צ^(ג) מפרש טעמא: **פשוטיותן טהורים**. דאיתקש עץ ועור לשק דש לו בית קבול וכלי עגס איתקש לעץ ועור דפרשת מדין (במדבר לא) כל בגד וכל כלי עור וגו' ואמר' כהכל שוחטין (חולין דף כה): להציא דבר הצא מן העזים מן הקרנים ומן העטמות ומן הטלפים. וכלי זכוכית לקמן מפרש טעמא אמאי פשוטיותן טהורים מאחר דדמו למתכות: **וטומאה ישנה**. שיחזרו לה מאחר שטהרו ממנה דרבנן היא כדלקמן בהילכתא: **בטומאה כלי מסכות דאורייתא**. גזור טומאה ישנה אבל בכלי זכוכית דעיקר מחילת טומאתו לימא אלא מדרבנן לא גזרו טומאה

ישנה' פשוטיותן מיהא ליטמא. ככלי מתכות דהא פשוטי דהא פשוטי כלי מתכות דאורי' וכיון דכחותיהיו שויהו ליטמאל דליכא לשנויי צהא כדשנ' בטומא' **ישנה' עבדי רבנן היכרא**. בטומאת כלי זכוכית וחילקו צה מטומאה דאורייתא להודיע שיהא מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן בר מן ו' ספיקות (לעיל דף טו):

לעולם

דכתיב ויכלן^(א) כלי חרס לרבות כלי נתר: ד"ג רש"י מיטמאין ומטמאין מאויריהן ואין מיטמאין מגבניהן. ופירש דמיטמאין מאחוריהן במקום חקק בית מושבן' כל שכן דמטמאין אחרים כדמוכח צפ' העור והרעוב (חולין דף ק"ט). מרובה מדת לטמא ממדת ליטמא דהשתא עיילא אפוקי מביעצא^(ב) והא דלא קתני מטמאין ומיטמאין מאחוריהן כדתנן גבי אויריה^(ג) משום דגבי אויריהן יש חידוש משניהם מה שאין כן בכלים אחרים שאינם מטמאין ולא מיטמאין מאויר אגל צמה שטמא אחרים מאחוריו אין זה חידוש דאפילו מגבן נמי מטמאין אחרים וכן כל א' הכלים^(ד) וכ"ס אלו מאחוריהן דאיכא חקק אגל מיטמאין מאחוריהן תנא לאשמעינן דאע"ג דאין מיטמאין מגבן אפילו הכי מיטמאין מאחוריהן ולהכי^(ה) לא עריב להו מטמאין ומיטמאין מאויריהם ומאחוריהן משום דבאויריהן הו חידוש משניהם אגל באחוריהם אין חידוש אלא במיטמאין לחוד ו א"נ מטמאין^(ו) מאויריהן היינו דאורי' אגל מאחוריהן לא הו אלא מדרבנן ועוד דמיטמאין מאויריהן היינו ט"ל כל הכלי אגל מיטמאין מאחוריהן מני למימר שאין מיטמא אלא גבו לצד והא דתניא א' צת"כ מרובה מדת לטמא מליטמא שטמא אחרים מאחוריו ואין מיטמא מאחוריו מצינו למימר דאחוריו דקאמר ההם היינו גב' ו' ולא חקק בית מושב א"י אינו מיטמא מאחוריו מדאורי' אגל מדרבנן מיטמא א"נ אפי' מדאורי' מיטמא מאחוריו והא דקאמר אינו מיטמא מאחוריו היינו כולו דאינו טמא כשקבל טומאה מאחוריו אלא גבו אגל תוכו לא והשתא אחי שפיר הא דלמר' צפ' אלו מומין (בסרות דף נח. וס) כלי חרס נטמא גבו לא נטמא תוכו משמע דגבו מיהא טמא והיינו כי נטמא מאחוריו במקום חקק^(ז) וקרי ליה זימנין גבו^(ח) חמנין אחוריו^(ט) ומה שכלי חרס מצינ^(י) היינו אפילו גיש לו חקק שאס נטמא גבו תוכו טהור גמור והא דתניא בתוספתא דכלים^(כ) כלי חרס אין לו טומאה אלא מאוריו והיסקו לא אחי למעוטי אחוריו אלא גבו^(כא) וחקק הו בכלל א' אורא^(כב) והקשה ה"ר אליעזר הזקן ו"ל לפ"ה דתניא בתוספתא דכלים זה הכלל כל המשמש כפוי בכלי חרס טהור ואחוריהם הן משתמשין כפויים ותיפרן דצינו שמואל דהס^(כג) בריסוי קדרה ואלפס^(כד) דאיירי צהם ההם לעיל כמו שמפורש הטעם א' צת"כ יכול שאני מרצה אף חפוי הכלי מ"ל אשר יעשה מלאכה צהם פרט לכיסוי הכלי שאין עושין צהן מלאכה^(כה) אגל אחורים פעמים שכופין פניהם למטה ועושין צהן מלאכה בתוך אחורים ור"י מפרש דגרסי' הכי מטמאין מאחוריהם פירוש מאויר אחוריהן אס קבלו טומאה מתוכן ואין מיטמאין מגבן פירוש לא מקבלי טומאה אפילו בגגיעת גבן וכ"ש מאויר אחוריהן דאין מקבלין טומאה וה"ה בגגיעת אחוריו נמי לא מקבלי טומאה והא דלא נקט דאין מיטמאין מאחוריהם משום דלא נטעיו לומר דהיינו אויר אחוריהן אגל בגגיעת אחוריהן טמא להכי נקטו ואין מיטמאין מגבן דאין כאן אלא נגיעה והא דלא עריב ותני להו מטמאין ואין מיטמאין ומגביהן היינו משום שלא הו מפרש רבוחא בגביהן ורבוחא באחוריהם אגל השתא תנן מטמאין מאחוריהן לרבוחא דאפי' באויר אחוריהן מטמאין ואין מיטמא מגבן דאפי' בגגיעה לא מקבלין טומאה ע:

א"ר **ביון רבי נשברו יש להם תקנה**. ל"ג אלא דלא הדר ציה ממאי דלמר שוניהו רבנן ככלי חרס דמשום טעם דנשברו יש להם תקנה אין סבא להוריד להם טומאה^(א) אלא משום דלכלי חרס דמי לגמרי וכיון דכבר הורידו להם טומאה משום דדמו לכלי חרס משום כיון דנשברו יש להם תקנה שוניהו רבנן כמתכות לענין טומאת גבן: **בטומאה דרבנן א"ה רבנן בטומאה**. וקשה לר"י דלמר צמס' ע"ו פ' ר' שמעאל (דף נב. וס) ריתך כלי לע"ז מהו אמר רב המנונא טומאה ישנה קמיצעיא להו דתנן חזר ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה^(ב) אלמלא אפילו בטומאה דרבנן נמי איכא טומאה ישנה ויש לומר^(ג) דאע"פ דלמר ההם בטומאה דרבנן היא מ"מ הכלי מקבז טומאה מדאורייתא^(ד) אגל הכא כלי זכוכית דלא מקבז שום טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן שפיטא ליה דלא אחיתו להו רבנן טומאה: **עבדי רבנן היברא ד"א** ל"שרוף תרומה וקדשים.^(ה) צמאי דאין חזרין לטומאה ישנה לא הו היכרא דהא כלי מתכות נמי אין חזרין לטומאה ישנה אלא מדרבנן וליכא היכרא דאורייתא וקשה לר"י^(ו) דילמא לעולם לכלי חרס דמו דאין א' מטמאין מגבן והאי דלא תני ליה צהדי כלי נתר וכלי חרס משום דהנהו מיטמאין באויר אגל כלי זכוכית לא מיטמא מאויר דעבדו רבנן היכרא דלא נשרוף וכו' דכה"ג אמר צפרק צמה טומנין (לקמן דף מח): דבית הפך וצית התצלין ר' מאיר מטמא צמגע אגל לא באויר דעביד רבנן היכרא ומ' ר"י הצחור דע"כ כלי זכוכית מטמו מגבן מתוספתא דכלים שהצתי^(ז) לעיל שאין מצילין צמדי פתיל ולמאי דפרישית נמי לעיל^(ח) דווקא אטומאת גצ לא שורפין שאין טמא אלא משום דדמי לכלי מתכות אגל ממה שטמא מתורת כלי חרס שורפין אחי נמי שפיר:

פרק ראשון שבת

זו.

מטהרין לגמרי משום דחשיצי להו ככלי חרס דלמר' בתוספתא^(א) כלי חרס שטיהר שעה אחת שז אין לו טומאה לעולם דל"כ מנלן דרבי מאיר אויל צמר מעמיד דילמא לאו מדין כלי מתכות מטמא ליה אלא משום דאויל לטעמיה דאית ליה^(ב) בתוספתא דכלים^(ג) דכלי חרס שטיהר שז יש לו טומאה דתניא התם שולי המחלין ושולי הפחתים וקרקרות הכלים ודופנותיהן כו'^(ד) שיפן ועשאן כלים ממלאין צהן כו' ומקצלים טומאה מכאן ולהבא דצרי ר' מאיר וחכמים אומרים כל כלי חרס שטיהר שעה אחת שז כו'^(ה) ורבינו שמואל גרים ור"מ היא' דחשיצי סמימה מעלייתא ולא גרים דלמר הכל הולך אחר המעמיד ומפרש דפליגי ר"מ ורבנן צהדי דר"מ חשיצ ליה סמימה מעלייתא ורבנן לא חשיצי להו סמימה מעלייתא הלכך מטטרים לגמרי ודכ"ע אי הוה סמימה מעלייתא הוה אזלינן צמר מעמיד הלכך לר"מ יש לו טהרה במקוה^(ו):

א"ר **מעתה ד"א ד"טמא מוגבן**. וה"ה דה"מ למימר ה'ליטמאלו מאוירן וכי משני דהא דמיטמאלו מגבן מפני שגראה תוכן כבדן לא מצי למיפרך אכתי ליטמאלו מאוירן דאיכא למימר דה"נ והא דלא תני צהדי נתר וכלי חרס משום דכלי זכוכית מיטמי מגבן:

ר"א ד"טמא מוגבן א"למה תנן ב"י **נתר וב"י חרס בו**. וקשה לרשב"א דהוה ליה לאתויי צרייתא דתוספתא דכלים א' מחט וטבעת א' ושולי כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עגס אין ממלאין צהן ואין מקדשין צהן ואין מצילין צמדי פתיל אלמא דמיטמאין מגבן ואמאי מיייתי הא דלא מצי לאזכוחי מינה אלא על ידי דיוק כלי נתר וכלי חרס הוה דטומאתן שוה כו' ועוד אהך' דמיייתי איכא למימר דלא חשיצי אלא כלי נתר וכלי חרס דהוו דאורייתא דכלי נתר נפקא לן א' צת"כ

הכי מיטמאין מאויריהן ומטמאין מאויריהן ואין מיטמאין מגבניהן.^(א) ופירש דמיטמאין מאחוריהן במקום חקק בית מושבן' כל שכן דמטמאין אחרים כדמוכח צפ' העור והרעוב (חולין דף ק"ט). מרובה מדת לטמא ממדת ליטמא דהשתא עיילא אפוקי מביעצא^(ב) והא דלא קתני מטמאין ומיטמאין מאחוריהן כדתנן גבי אויריה^(ג) משום דגבי אויריהן יש חידוש משניהם מה שאין כן בכלים אחרים שאינם מטמאין ולא מיטמאין מאויר אגל צמה שטמא אחרים מאחוריו אין זה חידוש דאפילו מגבן נמי מטמאין אחרים וכן כל א' הכלים^(ד) וכ"ס אלו מאחוריהן דאיכא חקק אגל מיטמאין מאחוריהן תנא לאשמעינן דאע"ג דאין מיטמאין מגבן אפילו הכי מיטמאין מאחוריהן ולהכי^(ה) לא עריב להו מטמאין ומיטמאין מאויריהם ומאחוריהן משום דבאויריהן הו חידוש משניהם אגל באחוריהם אין חידוש אלא במיטמאין לחוד ו א"נ מטמאין^(ו) מאויריהן היינו דאורי' אגל מאחוריהן לא הו אלא מדרבנן ועוד דמיטמאין מאויריהן היינו ט"ל כל הכלי אגל מיטמא מאחוריהן מני למימר שאין מיטמא אלא גבו לצד והא דתניא א' צת"כ מרובה מדת לטמא מליטמא שטמא אחרים מאחוריו ואין מיטמא מאחוריו מצינו למימר דאחוריו דקאמר ההם היינו גב' ו' ולא חקק בית מושב א"י אינו מיטמא מאחוריו מדאורי' אגל מדרבנן מיטמא א"נ אפי' מדאורי' מיטמא מאחוריו והא דקאמר אינו מיטמא מאחוריו היינו כולו דאינו טמא כשקבל טומאה מאחוריו אלא גבו אגל תוכו לא והשתא אחי שפיר הא דלמר' צפ' אלו מומין (בסרות דף נח. וס) כלי חרס נטמא גבו לא נטמא תוכו משמע דגבו מיהא טמא והיינו כי נטמא מאחוריו במקום חקק^(ז) וקרי ליה זימנין גבו^(ח) חמנין אחוריו^(ט) ומה שכלי חרס מצינ^(י) היינו אפילו גיש לו חקק שאס נטמא גבו תוכו טהור גמור והא דתניא בתוספתא דכלים^(כ) כלי חרס אין לו טומאה אלא מאוריו והיסקו לא אחי למעוטי אחוריו אלא גבו^(כא) וחקק הו בכלל א' אורא^(כב) והקשה ה"ר אליעזר הזקן ו"ל לפ"ה דתניא בתוספתא דכלים זה הכלל כל המשמש כפוי בכלי חרס טהור ואחוריהם הן משתמשין כפויים ותיפרן דצינו שמואל דהס^(כג) בריסוי קדרה ואלפס^(כד) דאיירי צהם ההם לעיל כמו שמפורש הטעם א' צת"כ יכול שאני מרצה אף חפוי הכלי מ"ל אשר יעשה מלאכה צהם פרט לכיסוי הכלי שאין עושין צהן מלאכה^(כה) אגל אחורים פעמים שכופין פניהם למטה ועושין צהן מלאכה בתוך אחורים ור"י מפרש דגרסי' הכי מטמאין מאחוריהם פירוש מאויר אחוריהן אס קבלו טומאה מתוכן ואין מיטמאין מגבן פירוש לא מקבלי טומאה אפילו בגגיעת גבן וכ"ש מאויר אחוריהן דאין מקבלין טומאה וה"ה בגגיעת אחוריו נמי לא מקבלי טומאה והא דלא נקט דאין מיטמאין מאחוריהם משום דלא נטעיו לומר דהיינו אויר אחוריהן אגל בגגיעת אחוריהן טמא להכי נקטו ואין מיטמאין מגבן דאין כאן אלא נגיעה והא דלא עריב ותני להו מטמאין ואין מיטמאין ומגביהן היינו משום שלא הו מפרש רבוחא בגביהן ורבוחא באחוריהם אגל השתא תנן מטמאין מאחוריהן לרבוחא דאפי' באויר אחוריהן מטמאין ואין מיטמא מגבן דאפי' בגגיעה לא מקבלין טומאה ע:

עין מושפט נר מצוה

קבר א מיי פ"יז מה'ל כלס הלכה י' קבה ב מיי פ"א מה'ל כלס הלכה ה':

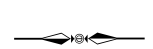
מוסף תוספות

א. במקום אחר. מוס' הר"ש. ב. פ"י כל אלו שבריי כלים הן. מוס' הר"ש. ג. אלא ודאי הדיא פלוגתא לא איירי אלא בשבריי כלי חרס כגון שבר כלי שהיה בו שיעור כי הדיא דמיתונן פרק אלו טרפות וכו' אבל כלי שלם שניקב או נסדק ותקנו יפה מהני ביה חוקין לקבל טומאה וכו'. מוס' הר"ש. ועינן צמות' ר"ה יט. ומוס' מהרש"א ונתי"ס. ד. צמות' צריה יט. צמות: ורשב"א גרים ור"מ היא ותו לא ולא גרסי' וכו'. וקי הוא צמות' הר"ש. וא"י הא דכמתו ההוס' דחשיב סמימה מעלייתא אילי האו פי ולא מנרססת רש"ס. ה. אלא מעתה.

מוס' ה"ר. ו. דמטמאין חר"א. י. רש"א. יא. דקא. מוס' הר"ש. יב. עשרין. מוס' הר"ש. יג. ששן. מוס' הר"ש. יד. עשרין. יו. נמי. מוס' הר"ש. יז. ששן. מוס' הר"ש. יח. הכלי. מוס' הר"ש. יט. בית מושבר. מוס' הר"ש. יט. לבבי תוכו. מוס' הר"ש. כ. לבבי גבו. מוס' הר"ש. כא. בצמוד פתיל מוס' הר"ש. כב. כל כלי שטמא מתוכו שטמא מאחוריו. מוס' הר"ש. כג. דאייירי בו. דאחוריו דקתינו היינו אפי' גבו. מוס' הר"ש. כד. שאורו תוך גמי קרי אויר. מוס' הר"ש. כה. ועוד ע"כ לא דוקא קאמר שאין לו טומאה בעינן אחר. מוס' הר"ש. כו. צמות' הר"ש. מזו: ע"י יד. כז. חיבור. מוס' הר"ש. ל. מיירי. מוס' הר"ש. לא. שאין תשמישם אלא ע"י כפיה שכופים אותו על כלי אחר. מוס' הר"ש. לב. אבל עושין מלאכה לאחרים. מוס' הר"ש. לג. מעיקרו. מוס' הר"ש. לד. דהתם לא בעי קבול אלא תוך. מוס' הר"ש. לו. דהא תנור שאין לו שוליים וקרקע עולם נחשתו והוא שטמא מתוכו. רש"א. לו. והא דמטמא ע"י דרבנן היא. רש"א. לו. דשאני ההם דהוי כלי מתכות דיש לו ש טומאה דאורייתא בעלמא ויכלן^(א). רש"א. לו. ומשום הכי מטפאק רש"א. לו. דהא תנור הוא איכא הכירא שאין חזרין לטומאה ישנה, י"ל. רש"א. לו. א"כ אמאי איצטריך למימר דשויהו רבנן ככלי מתכות. מוס' הר"ש.

עין משפט
גזר מצוה

קבו א מיי פרא מאל' נלס
הלכה:
קבו ב מיי פייצ מאל' נלס
הלכה:
קבג ג ד ה מיי פיד מאל'
הלכה:
מקואות הלכה ד פמג
עשין מלא טושיע וייד מימן
רע סעף מל:



תורה אור השלם

1 אר את הנהג ואת הנפק
את דפחשת את התבדיל
את התבדיל ואת העשרת:

במדרס לא כב

מוסף תוספות

א. משום טומאה ישנה לא איצטר״ך לאתויי הך עובדא, דמתני׳ היא וייתייגן לה לעיל חזר ועשה מהם כלים וכו׳ אלא. מוס׳ האש״ל. ב. כתב רש״י זיל לא ידענא ויזין אפילוג בה, ואשתמיטתיה למזן זיל דמתני׳ היא במסכת כלים, ריענ״ל. ג. פירש רש״י זיל דברותא משום כלים קטנים ולא תימא מחמת קטנן אינן גושב״ם כלים, ואחרים פירשו כלים גדולים, רענ״ל. ד. דבנות כותיים גרות מעריסותן. מוס׳ האש״ל. ה. דרם גזיה בדם בהמה. מוס׳ האש״ל. ו. אע״ג דחייש למיעוטא בפרק אלמנה (ביבמות סז.) מוס׳ מהל נל. ז. אבל לא משל כותיים ומשל גוים של של ישראל משום דהוה מן הפטור על החיוב דקסבר גרי אריות הן. מוס׳ האש״ל. ח. דאפי׳ רבנן דלא חישיש למיעוטא ואפילו גרי אריות הן שוניהו רבנן גרות מעריסותן. מוס׳ מהל נל. ט. כמו שגזרו על בת עובד כוכבים. מוס׳ האש״ל. י. דההיא משנה. מוס׳ האש״ל. יא. טעמא דירשא. מוס׳ האש״ל. יב. אלמא לאו משום טימור הוא. מוס׳ האש״ל. יג. דשכיח הוא שרואות הן בקטנותן. מוס׳ מהל נל. יד. אפילו. מוס׳ האש״ל. טו. אי הו גזרי דלהיירי מטאח ולא חזיא. מוס׳ נמוח מן. טז. וקסבר דכותים גרי אמת אר״כ הוו נדות מעריסותן אר״כ התורה. מוס׳ מהל נל. יז. אע״ג דהוי מיעוטא דשכיח דוימנין דהויא ביום לידתה, (מ״מ.) מוס׳ האש״ל. יח. דן[ה] לא שכח כלל שתהא רואה מוס׳ מהל נל. יט. שלא דאתא. מוס׳ מהל נל. כ. בלא חזר. מוס׳ מהל נל. כא. שלא דאתא. מוס׳ מהל נל. כב. אהן דחזו. מוס׳ מהל נל. כג. ולא חישי רימ. מוס׳ נמוח מן. כד. כיון דלר׳ יוסי כותים גרי אריות הן אמ כן היינו גריות. מוס׳ האש״ל. כה. ככותיים. מוס׳ האש״ל. כו. הוצרכו לעשות הרחקה שלא יטמעו בהם. מוס׳ האש״ל. כז. לנל מן. כח. כדאמר רבי עקיבא בסמוך ולא שייך הכי אלא בדבר המטטלי. מ״י הר״ן. כט. ודא דלא קאמר הכא אמ אין להבדו זו מקופתה לישנא דשבועה הוא לאמרה פעמים בקוצר. ריענ״ל.

רבינו חננאל

רב אשי אמר לעולם כלי זכוכית כלי חרס הן, ודקא קשיא לך אם ככלי חרס הן לא יטמאו מגבן, דהא אין כלי חרס מטמא אלא באויר ולא מגבן, מה שאין כן (בכלי חרס) [בשאר כלים], דגרסינן בשחיטת חולין סוף פרק ראשון ת״ר אייר כלי חרס טמא וגביו טהור, אויר כל הכלים טהורין וגבן טמא. וזכב אמרינן וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא, איהו כלי שטומאתו קודמת לפתוחיו הוי אומר זה כלי חרס, וכי אין צמיד פתיל עליו הוא דטמא או יש צמיד פתיל עליו טהור, הא למדת שכל חרס אם אינו צמיד פתיל [עליו], טומאה קודמת לפתחו ואפילו באויר מגבן, ואם הוא צמיד פתיל אינו (מטמא) [מִיטְמָאן] מגבן, ויהא כל הכלים אפילו הן צמיד פתיל ונעשה בהן טומאה מגבן ונטמאו. ופשוטי כלי זכוכית אין מקבלין טומאה ככלי חרס, דהניגון (בליט פ״ג) זה הכלל כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים, פ״י אין מיטמאין מגבן באויר שאין כלי חרס מיטמא באויר מגבן אלא מתוכו שנטמא אל תוכו, לפיכך מוקף צמיד פתיל טהור מפני שאינו מטמא מגבן שהן אחוריו, אבל שאר הכלים ואפילו כלי זכוכית אין צמיד פתיל מפיל בהן בזמן שיש לכלי זכוכית בית קבול מפני שטמאין מגבן. הכא אמר רב אשי כלי זכוכית ככלי חרס הן, ובסוף ע״ז אמרינן כלי זכוכית ככלי מתכות הן. ושנינן לא קשיא הכי קאמר רבי זכוכית ככלי חרס הן ולא מקבלי טומאה אא״כ

טז:

רב אשי אמר ערעום בלבי חרס דמו. הכא לית ליה לרב אשי טעמא הואיל וכי נשברו יש להם תקנה שוינהו כו' ומיהו לענין להצריכן טבילה כשהן חדשים אית ליה לרב אשי האי טעמא צהדיא צפרק בתרא דמסכת ע״ז (דף קה:). **דאמור** רב יהודה מעשה בשל ציון ה**מלכה**.^[כ]ומיימי ראה דבימי שמעון בן שטח גזרו טומאה על כלי מתכות דיחזרו לטומאתן ישנה דהוא היה בימי של ציון המלכה כדאיתא צפרק ג' דמענים (דף כג:). דלמר מעשה בימי ר״ש בן שטח ושל ציון המלכה שהיו גשמים יורדים מע״ש לע״ש וכו': **הניחא** ל**מ״ד** ד**לא** ב**ל**ב הטומאות אמרו.^[כ]רשנ״ג צטירא ליה

הכי **ט** (צמוקפתא) דכלים **ט** (פ״ה) גצי הוא דמיימי לעיל **ט** (כלי עץ וכלי עור כו') ופליג את״ק דלמר סתמא יחזרו לטומאתן ישנה וטעמא משום טטומאת מת היא זמן ותרצה וישצר ולא ירעה להמתין: **אחד** ב**ל**ים גדו**ל**ים.^[כ]שמרוב גודלן אינן מקבילים טומאה כגון כלי עץ שהן ימרים על ארבעים סאה שאינן מיטלטלים מלא וריקן אפ״ה מיקרי שאיבה ואחד כלים קטנים כדתנן במס' כלים (פ״ב מ״צ) ומיימי לה צפ״י אלו טריפות (וחולן דף נד:). הדקין שצבלי חרס הן וקרקיותיהן ודפנותיהם יושצין שלא מסומכים שעורן מכדי סיכת קטן ועד לוג אצל צליר מהכי טהורים:

אף **בנות כותים**. מימא לר״י דצריש צנות כותים (נדה ז״ב. וסס) מוקי לה״ כר״מ דחייש למיעוטא והאזי טעמא לן שייך אלא למ״ד כותים גרי אמת הן ואלו לאיתא טמאה מדאורייתא אצל למ״ד כותים גרי אריות הן לא שייך האי טעמא דאפ״י אס ראתה טהורה מדאורייתא דעו״ג לא מטמאה ציציה״^[כ] ונשמעתין מוכח דלכ״ע צנות כותים הוי מ״ח דבר ולמאן דלא חייש למיעוטא או למ״ד גרי אריות הן הוי מני לה ציצ״ח דבר ועוד דר״י יוסי אית ליה דגרי אריות הן צמנמות צפרק רבי ישמעאל (דף סו: וסס) דאית ליה תורמינן משל עו״ג על של כותים ומשל כותים על של עו״ג! והכא חשיב אליבז' צנות כותים ציצ״ח דבר וי״ל צננות כותים איתא לכ״ע! וגזרו עליהן שיהיו נדות שלא טימעו בהן! ואלו דמוקי

התם מתני' כר״מ משום דסיפא' מוכחא דלא הוי'^[כ] משום טימוע דקתמי

הכותים מטמאין משכב התחתון כעליון מפני שהן בועלי נדות מספק ומסיים ואין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק^[כ] משמע דקאי אף אקטנות דאיידי בהן והא דקאמר התם רבי יוסי מעשה היה בעיצובו והטבילוה קודם לאמה לאו משום דחייש למיעוט מיימי ראה דמיעוט דשכיח הוא דהא טעמא דרבי יוסי משום טימוע אלא לכך מיימי ראה^[כ] דאי לאו דשכיח הוא לא הו לן למיגזר שיהו נדות מעריסותיהם^[כ] משום טימוע דלא ליהוי כחוכא ואיטלוולא^[כ] ואי״ת הוי חשיב ליה לר״מ דבי״ח דבר והלא בלאו הכי בכל מקום חייש ר״י מאיר למיעוטא^[כ] וי״ל דהכא^[כ] הוצרכו לגזור משום דדמי לחזקה ורובא שלא ראתה דמסתמא עם יאטמה לעולם לא ראתה^[כ] ואוקמי אחזקה^[כ] וסמוך רובא^[כ] לחזקה^[כ] ואיתרע ליה^[כ] מיעוטא ולא הוה חייש רבי מאיר אי לאו דגזרו ליה ציצ״ח דבר דהוה ליה מיעוטא דמיעוטא^[כ] כדמוכח צריש פרק בתרא דיצמות (דף קט:). ואי״ת למ״ד צפ״צ דמסכתא ע״ז (דף לו:)

גזרו על צנותימן משום דבר אחר היינו שיהו נדות מעריסותן אמאי חשיב ר״א גזרו דלדוקי בעצבות כוכבים טפי^[כ] אצל צנות כותים לא ופי גזרו ככותים משום דרגילין ושייכי טפי גצי ישראל מעצבדי כוכבים^[כ] אצל עכו״ם לא: **בל** המטל**טלי**. נקט מטלטלין משום שלא גזרו טומאת אהל בעובי המרדע אלא על האדם הנושאן^[כ] אצל שפומת טפח ואף על גב דאהל דלורייתא פחות מטפח לא הוי דהלכה למשה מסיני הוא^י כשאר כל השיעורין הכא גזור רבנן היקפו משום עצי:

יציאות השבת פרק ראשון שבת

לעולם לכלי חרס דמו. הואיל וצרייתן מן החול הלכך פשוטיהן טהורין ואין בהן טומאה [ישנה]: הואיל וגראה טהור. במחזק דרך דפנותיו לא חשיב גב אלא תוך: **בשל** ציון. בימי שמעון בן שטח הימה: **כל** כלים. צמת שהיתה צריכה להמתין הזאת שלשי ושבציה

לפיכך שצרתן למחר טהרתן לבו ציוס: **וריספן**. שולד״ר בלע״ז שמתצבר כסף במקום שצר: **גזר מי חטאם**. מנאלא מי חטאת צטלים שאין לך אדם ממתין ז' ימים אלא שוצרן ומשתכח תורת מי חטאת: **למ״ד** נו״י. * לא ידענא היכא: **אמרו**. שיחזרו: **צנדי** טהרסו. כמוציא רמון: **צת** יומא. בלא הערב שמש שהרואה שנטמאו ומשתמשין בהן צו ציוס ואינו יודע שנשצרו סוצר שהטבילו: **עולה**. מועלת: **דרצפינו** **מרצף**. הריקן ושצרן כולן כמו **ט** מחלולת לרופה שמה לא יקצנו ליכא ושמה יאמרו איכא. ואיכא דלמרי שמה לא יקצנו איכא שמה יאמרו כו' ליכא דהא מינכר עשייה שנחדש כולו וזה נראה עניי:

חכם הצינור. שקצעו ולבסוף חקקו להמשיך מים למקוה דשוצ אינו פוסל אצל הכלים פוסלים משום שאיבה: **ואחד כלים קטנים**. דלא תימא לא חשיבי: **ואפילו כלי גללים**. שאינס קרויין כלים לענין קבלת טומאה הוו כלים לענין שאיבה: **גללים**.^[כ] **שייש**: **כלי אדמה**. דלאו ע״י גיבול הוא ככלי נתר וכלי חרס: **מטהרין**. דשוכח לא חשיבא שאיבה הואיל ולא לכך נתכוון: **בחדל**. שלא תחת הצינור ונתמלא מן הנוטפין ופסלו למקוה שהוא טהור דצמיח תחת הצינור וכשהניחו בשעת קישור עצים ואח״כ נתפסו ושכחן כדמוקי לקמן הוא דפליגי ביה דגלי דעמיה שרצה שיפלו לתוכו ומשום פזור עצים לא צטלה מחשבדו ראשונה אצל צמוגת בחדר ואפי׳ בשעת קישור ונתפזרו לא מוכחא מחשבה קמיימתא שפיר מעיקרא הלכך צטלה: **במקוה עומדים**. צמיתת תחת הצינור צקישור עצים לא נמנו ורצו עליה לנטול דברי צית הלל דלא חזרו בהן: **סיניתן**. תחת הצינור בשעת קישור עצים ואיחרו גשמים לבוא ויאל למלאכתו ושכחן דברי הכל הואיל ומתחלה לכך נתכוון לא צטלה מחשבתו צשכתתו: **דברי הכל טהורים**. דליכא גלויי דעתא:

צטלה מחשבתו. די נתפזרו אסח דעמיה דסבר לא ירדו גשמים עוד: **צצרי** לסו. י״ח דבר שאין זו מן המניין דכל זמן שלא נמנו ורצו הויא הלכה כצית הלל וטהור: **נדות מעריסותן**. מיום שנולדה דגזינן דילמא חזאי נדות דקטנה צת יומא מטמאה צנדה דתינא^י אין לי אלא אשה תינוקת צת יוס אחד לנדה מניין תלמוד לומר ואשה^י וכותים אין דורשין מדרש זה וכי חזיין לא מפרשי לה הלכך גזור צהו רצנו: **כל המטלטלין מציאין את הטומאה**. משום אהל שאס אינה ראשו אחד על ימנו וראשו אחד על הכלים מציאין להן טומאת אהל התם ליתמא^י ז' ימים ולהיות אב הטומאה דקין אהל טמא: **בעובי המרדע**. אפילו אין בהן פותח טפח אלא כעובי המרדע. ולקמן [יג.] מפרש יש צהיקפו טפח חוט טפח צריך להקיפו ואף על גב דאהל דלורייתא פחות מטפח לא הוי דהלכה למשה מסיני הוא^י כשאר כל השיעורין הכא גזור רבנן היקפו משום עצי:

אקפח גזרו על צנותימן משום דבר אחר היינו שיהו נדות מעריסותן אמאי חשיב ר״א גזרו דצריח טפי גצי ישראל מעצבדי כוכבים^[כ] אצל עכו״ם לא: **בל** המטל**טלי**. נקט מטלטלין משום שלא גזרו טומאת אהל בעובי המרדע אלא על האדם הנושאן^[כ] אצל שפומת טפח ואף על גב דאהל דלורייתא פחות מטפח לא הוי דהלכה למשה מסיני הוא^י כשאר כל השיעורין הכא גזור רבנן היקפו משום עצי:

טאקפח את בו'. לשון שצושה הוא כלומר אקפח את בני אס אין זה דבר אמת שהלכה זו מקופסתא^[כ] וכענין זה מצינו צמקרא (צדלשת מז) מי פרהה אס תאלא מזה *כלומר שלא תאלא מזה^י:

אחראין לכתובותין. וגזר טומאה [על כלי מתכות]. ואסינאקא טומאה ישנה כגון שנטמאו כלי (וזכוכית) [מתכותין] ועמר ושיכרן, כדקיי״ל נשברו טהור וריתכן ועשאן מיד כלים, גזרו עליהן לחזור לטומאתן הישנה, ולא לכל טומאה גזרו גזירה זו אלא לטומאת מת בלבד. ומ״ט אמר עולא משום גזר מי חטאת, פ״י דאי מטתרת להן אתי לאקולו במי נדה. ואקשינן ולמאן דאמר דלכל הטומאות חזורין לטומאתן ישנה ושבירתן כהאי גזונא לא טהרתן מ״ט, אמר אביי גזירה שמה לא יקבנו בכדי טהרתו כדתנן כלי מתכות כמה שיעורין הדלי למלאות בו כו'. רבא אמר גזירה שמה יאמרו טבילה בת יומא עולה. פ״י הרואה כי כשברו ותקנו ונעשה מיד, כר קיטבילוורו ושתמשו בו מיד בלא הערב שמש יאמרו שבירתן מטתרתן וטבילתן מטתרתן מה שבירתו אינה צריכה הערב שמש, אף טבילוה אינה צריכה הערב שמש. מכדי אביי ורבא סברי תרזוייהו יחזורו לטומאתן ישנה מאי ביניהו. איכא ביניהו דרצפיניהו מרצף, פירוש כגון שפור שורצף, שיקע כותלי הכלי בתוכן ונעשה כאילו נשברו כתליו, לאביי דחייש שמה לא יקבנו בכדי טהרתו אצ״ג דרצפיה חייש ועדיין טומאתו ישנה עליו, ולרבא פירחה טומאתו דהא רציף ולא כלי הוא. המניח את כליו תחת הצינור. כולה פשוטה היא.

מסורת הש״ס

א) [לעיל די: ע״י כמכות פס״: א.] ב) [סולתין כסג״, א] ג) מקואות פיד״מ מ״א, ד) מיה לא: ה) (ט) אהלנת פט״ז מ״א, ו) (נדה ד״, א.) ז) (נדה לב.) ח) [ויקרא טז, טז] ט) [ע״י צבכות יע״: א.] י) [גס ליתא ושל ציון המלכה פ״ט וע״י רבה בחקותי פרהס לה:] כ) ע״י צרי״ש שס, ג) [ג״ל כלי מתכות פשוטיות ומקבלין כו״, ט] ד) [אהלנת פ״ח מ״צ, ט] ה) [קיד לך פ״, ט] ו) [ע״י מוס׳ חגיגה טז: ד״ה אהלנא:]

הנהגות הב״ח

א) רש״י ד״ה גללים שיש. ב) צעלמא פס״י ע״י צמתיי כקרי: ג) תוס׳ ד״ה היתא וכו' מצינא ליה הכי בצמכת כלים [וכן הוא בס״י.] ג״צ ע״ש צבי מ״א:

גליון הש״ס

גב״י איכא בביניהו דרצפיניהו מרצף. ע״י צמתיי דכלוס פ״יא מ״ז ומצו״ט ש״י ד״ה ר״ח למ״ד ל״י חובא. עיין צבכות דף סה ע״י צנשי״י ד״ה מלן שמתע ליה כו' וס״: רש״י ד״ה גללים שייש. עיין רש״י לקמן דף נח ע״א ד״ה כל גללים. ועי' שו״ת תשנ״ן מ״א קומן קסא: תוס׳ ד״ה אקפח וכו' יטאא תצאר מזה. ועי' חגיגה דף פז ט״ז מוס׳ ד״ה אהלנא צממה וצמכות דף סז ע״א:

הנהגות הגר״א

[א] גב״י [ולרבי יוסל דלמר כו' ער טו ציוס גזרו] תא״מ (וכי״ס כח״ס ונכמה ראשוני דלבי לה):

לעזי רש״י

שולד״ר. לרתך.

מוסף רש״י

מעריסותן. מקטטמן (נדח דא).

רב נסים גאון

שמעון בן שטח חיקן תצאצא תרובה לכאשתו במסכת דבריו מבוארין במסכת כהנות בפרק האשה שפילו לה נכסיו, וגיאי נמי הכי בראשונה היו כתובין לכתולה מאתים ולאמנה מנה וכו', עד שבא שמעון בן שטח וחיקן שיהא כתוב כל נכסאי אחראין לכתובותין. ועיקר זאת הברייא פרק י״ב, וזהו אחרון המסכת.

רבינו חננאל (המנשך)

יש הן תוך ככלי חרס והוא בית קבול, אבל פשוטותן טהורין וגזרו עליהן להיות מיטמאין מגבן הואיל וכלי זכוכית ניראת הטומאה מגבן שהוא אחרורי כאילו כתובא הויא. אבל לללות מדי טומאתן כלי זכוכית ככלי מתכות הן צריכין טבילה ב״י סאה, והכין קיי״ל כרב אשי דהוא בתראה. שמעון בן שטח חיקן כתובה לאשה. מפורש במסכת כתובות פרק האשה שפילו לה נכסיו בסופו, עד שבא שמעון בן שטח [וחיקן] שיהא כתובן כל נכסיו אחראין לכתובותין. וגזר טומאה [על כלי מתכות]. ואסינאקא טומאה ישנה כגון שנטמאו כלי (וזכוכית) [מתכותין] ועמר ושיכרן, כדקיי״ל נשברו טהור וריתכן ועשאן מיד כלים, גזרו עליהן לחזור לטומאתן הישנה, ולא לכל טומאה גזרו גזירה זו אלא לטומאת מת בלבד. ומ״ט אמר עולא משום גזר מי חטאת, פ״י דאי מטתרת להן אתי לאקולו במי נדה. ואקשינן ולמאן דאמר דלכל הטומאות חזורין לטומאתן ישנה ושבירתן כהאי גזונא לא טהרתן מ״ט, אמר אביי גזירה שמה לא יקבנו בכדי טהרתו כדתנן כלי מתכות כמה שיעורין הדלי למלאות בו כו'. רבא אמר גזירה שמה יאמרו טבילה בת יומא עולה. פ״י הרואה כי כשברו ותקנו ונעשה מיד, כר קיטבילוורו ושתמשו בו מיד בלא הערב שמש יאמרו שבירתן מטתרתן וטבילתן מטתרתן מה שבירתו אינה צריכה הערב שמש, אף טבילוה אינה צריכה הערב שמש. מכדי אביי ורבא סברי תרזוייהו יחזורו לטומאתן ישנה מאי ביניהו. איכא ביניהו דרצפיניהו מרצף, פירוש כגון שפור שורצף, שיקע כותלי הכלי בתוכן ונעשה כאילו נשברו כתליו, לאביי דחייש שמה לא יקבנו בכדי טהרתו אצ״ג דרצפיה חייש ועדיין טומאתו ישנה עליו, ולרבא פירחה טומאתו דהא רציף ולא כלי הוא. המניח את כליו תחת הצינור. כולה פשוטה היא.